

BETHLEN GÁBOR ALAP

Jelen Infojegyzet célja rövid áttekintést adni a Bethlen Gábor Alap működéséről, feladatairól és támogatási köréről.

- A Bethlen Gábor Alap a Szülőföld Alap jogutódja.
- Az Alap létrehozása a magyar nemzetpolitikai stratégia része. Ezzel összhangban kiemelt célja az anyaországi és a diaszpórában élő magyar közösségek közötti kapcsolatok erősítése.
- Az Alap az utóbbi három évben 113,9 milliárd forint központi költségvetési támogatásban részesült.
- Az Alap 3 legfontosabb testülete:
 - Bizottság,
 - Magyar Állandó Értekezlet
 - Kollégium.
- A főbb támogatások a következők:
 - egyházi,
 - nemzetiségi,
 - külhoni,
 - a Határtalanul! Program
 - a Nemzeti Együttműködési Alap.
- A támogatások gyakorlati tapasztalatainak tudományos összegzésére, illetve többek között saját elemzések, kutatások készítésére jött létre a Nemzetpolitikai Kutatóintézet, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának egyik háttérintézménye.

A Bethlen Gábor Alapot (a továbbiakban: Alap) a határon túli magyarság magyarországi támogatásait korábban kezelő Szülőföld Alap jogutódjaként elkülönített állami pénzalapként az Országgyűlés a [2010. évi CLXXXII.](#) törvénnyel hozta létre „Magyarország határon kívül élő magyarokért viselt felelősségének érvényesítésére”. Az Alap pénzeszközök kezelését a [Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.](#) végzi.

CÉLOK, FORRÁSOK, MŰKÖDÉS

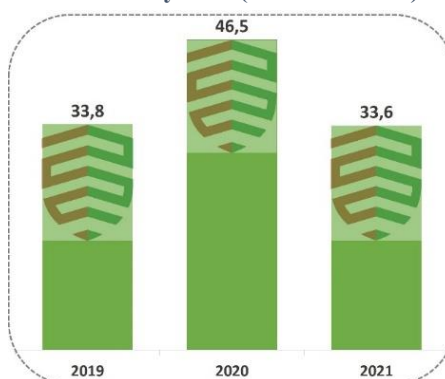
A Miniszterelnökség szakmai felügyeletével működő Alap céljai a kormány nemzetpolitikai stratégiájával összhangban ([Magyar Nemzetpolitika – A nemzetpolitikai stratégia kerete, 2011](#)) egyrészt támogatáson keresztül segíteni a határon túli magyarságot egyéni és közösségi boldogulásában, nyelvének és kultúrájának megőrzésében, Magyarországgal való kapcsolatainak fenntartásában, erősítésében, a magyar közösségek kölcsönös megismerésében; másrészt a fentiek szellemiségében megvalósuló programok életre hívása.

Az Alap támogatásában részesülhetnek többek között:

- magyar lakóhellyel nem rendelkező, magát magyarnak való természetes személyek;
- civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok, állami intézmények, önkormányzatok;
- egyházi jogi személyek, határon túli egyházak.

Politikai párt, vagy politikai tevékenységet folytató szervezet nem lehet jogosult támogatásra.

1. ábra: A Bethlen Gábor Alap támogatásának költségvetési előirányzatai (milliárd forint)

Forrás: [Infoszolg](#)/ Magyarország [2019](#), [2020](#), [2021](#). évi központi költségvetéséről szóló törvények

A támogatások felhasználhatók:

- nevelési, oktatási célokra (lásd erről a [2021/38. Infojegyzet](#));
- a magyar kultúra és tudomány védelmével kapcsolatosan;
- gazdasági, ezen belül is főleg turisztikai, idegenforgalmi, vendéglátóipari célokra;
- uniós támogatások felhasználásával összefüggő továbbképzési tevékenységekre;
- tömegtájékoztatásra; uniós támogatással bíró határmenti programok finanszírozására; magyar településsel közös infrastruktúra kialakítására.

Az Alap irányítását és pénzügyi forrásainak kezelését a **Bizottság** végzi, melynek tagjai a nemzetpolitikáért felelős miniszter, a közigazgatás-szervezésért felelős miniszter által kijelölt személy, az államháztartásért felelős miniszter által kijelölt személy és a nemzetpolitikai államtitkár. A bevételek főleg adományokból és központi költségvetési támogatásokból származnak.

A Bizottság tevékenységét a **Magyar Állandó Értekezlet** (MÁÉRT) elvi iránymutatásai alapján végzi. Egyes szakmai területeken a MÁÉRT mellett működő szakbizottságok tesznek javaslatot a forráselosztást illetően. A Bizottság a központi költségvetésről szóló törvény elfogadását követő két hónapon belül, a MÁÉRT iránymutatásai alapján határozza meg a pályázható források összegét.

A MÁÉRT mellett a Bizottság szakmai munkáját döntés-előkészítő szervként a **Kollégium** által tett javaslatok támogatják. Elnökét és kilenc tagját a Bizottság választja meg négy évre. A tagságot kizáró feltétel politikai pártban vagy politikai tevékenységet ellátó szervezetben vállalt tisztség.

2012 óta két leányvállalattal bővült az Alap: [Erdélyben](#) és a [Felvidéken](#).

A Bethlen Gábor Alap megalakulása óta működteti a [Magyarság Házát](#).

TÁMOGATÁSOK

Az Alap támogatásainak egy részéből a határon túli magyar **egyházi** közösségek részesülnek különböző területeken (oktatás, kultúra, hitélet) végzett tevékenységeik támogatására. Két kategóriában pályázhatnak határon túli egyházi közösségek: az elsősorban egyházi műemléki ingatlanokra vonatkozó **épített örökség védelmé**t célzó támogatásokra, illetve a **egyházi közösségi programokra** és ezekkel összefüggő létesítményekkel kapcsolatos kiadásokra.

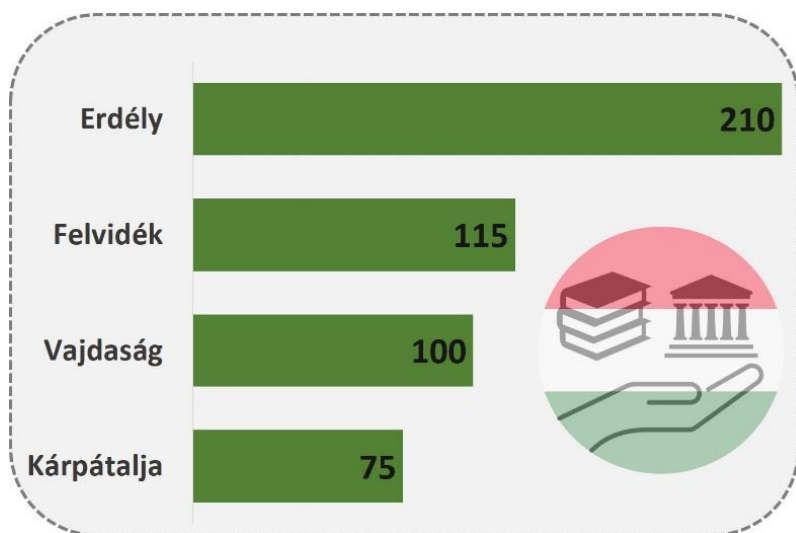
Nemzetiségi támogatásokból a bolgár, görög, horvát, lengyel, német, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén és ukrán nemzetiségi civil szervezetek, kulturális kezdeményezések, táborok, és pedagógus továbbképzések részesülnek. A támogatások lehetnek feladatalapúak vagy egy nemzetiségi önkormányzat egész éves működését finanszírozók.

A **külhoni támogatások** körébe tartoznak azok a kezdeményezések, melyekből egyrészt a diaszpórában élő magyar közösségek, másrészt azok a magyar szervezetek részesülnek, amelyek fő tevékenységi köre a diaszpórában élő magyarok és Magyarország közötti kapcsolatok ápolása, erősítése. E támogatási terület rendkívül sokrétű, nagyobb részben az oktatást, kultúrát és szociális tevékenységeket érint. A külhoni támogatások szempontjából iránymutatóak az oktatási ciklusonként meghatározott tematikus évek, melyek 2012 óta az alábbiak voltak:

- 2012: külhoni magyar óvodák éve;
- 2013: külhoni magyar kisiskolások éve;
- 2014: külhoni magyar felsősök éve;
- 2015: külhoni magyar szakképzés éve;
- 2016: külhoni magyar fiatal vállalkozók éve;
- 2017: külhoni magyar családi vállalkozások éve;
- 2018: a külhoni magyar családok éve;
- 2019: a külhoni magyar gyerekek éve;
- 2020: az erős magyar közösségek éve.

2020-ra több mint 2,2 milliárd forintos támogatásban részesülnek a kárpát-medencei és a diaszpórában élő magyar közösségek, illetve a nemzetpolitikai célokat megvalósító magyarországi szervezetek ([Nemzetpolitikai államtitkár sajtótájékoztatója, 2020. július 7.](#)).

1. ábra: A magyar kultúráért és oktatásért című regionális pályázat támogatásai 2020-ban (millió forint)

Forrás: [Infoszolg/Bethlen Gábor Alap](#)

A külföldi támogatásokhoz képest szűkebb területet érintenek a [Határtalanul! Program](#) keretein belül odaítélt támogatások. A programban magyar diákok osztálykirándulást tehetnek külföldi magyar településeken, személyes kapcsolatokat alakíthatnak ki határon túli magyar diákokkal. A kormány a programot a **nemzeti összetartozás operatív programjának** minősíti. Erdélyben, Felvidéken, a Vajdaságban, Kárpátalján, Horvátországban és a Muravidéken fenntartott kapcsolattartó pontokként működő pedagógus szövetségek segítik az anyaországi és határon túli magyar diákok közötti kapcsolat erősítését és ápolását.

A **Nemzeti Együttműködési Alap** szintén jól behatárolt területen, a civil szféra számára nyújt támogatást a civil önszerveződés és civil szakmai tevékenységek finanszírozására.

NEMZETPOLITIKAI KUTATÓINTÉZET

A nemzetpolitikai célú támogatások tapasztalatainak tudományos összegzésére 2011-ben jött létre a Nemzetpolitikai Kutatóintézet ([NPKI](#)). Az intézet a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának háttérintézményeként tevékenykedik. A támogatások eredményeinek elemzése mellett feladatai közé tartozik publikációk, saját vagy szerkesztett kiadványok ([Kisebbségkutatás](#), [Minority Studies](#), [Kisebbségi szemle](#), [Hungarian Journal of Minority Studies](#)) készítése, rendezvények szervezése, valamint a tapasztalatok és kutatási eredmények oktatása felsőoktatási intézményekben, továbbképzéseken és nyári egyetemeken. 2011 óta készíti a [Napi Nemzetpolitikai Sajtószemléket](#) magyarországi és külföldi magyar nyomtatott és elektronikus sajtó magyarsággal összefüggő híreiből. Nemzetpolitikai alapismeretekről szóló [könyvük](#) 2013-ban jelent meg.

KISEBBSÉGVÉDELEM AZ EURÓPAI UNIÓBAN

A Bethlen Gábor Alap tevékenysége kapcsán áttekintjük végül a kisebbségvédelem európai uniós keretrendszerét.

Kisebbségvédelem terén a legaktívabb uniós intézmény az Európai Parlament ([EP](#)), melynek jelen ciklusban 4 külföldi magyar képviselője van: a Romániai Magyar Demokrata Szövetség 2 mandátummal rendelkezik, a kárpátaljai és a délvidéki magyarságnak pedig 1-1 képviselője van. Utóbbiak a Fidesz-KDNP listáján jutottak be a parlamentbe. Az Európai Parlamenten belül az Őshonos kisebbségek, nemzeti közösségek és nyelvek munkacsoportja ([Intergroup for Traditional Minorities, National Communities and Languages](#)) vitatja meg legtöbbször a kisebbségekkel foglalkozó kérdéseket.

Az EP 2018-ban fogadta el a határon túli magyarok számára is jelentőséggel bíró állásfoglalását az *uniós tagállamokban élő kisebbségek védelméről és megkülönböztetés-mentességéről* (2017/2937(RSP)). Az EP ezen állásfoglalása, melyben deklarálja, hogy az *őshonos, nemzeti és nyelvi kisebbségek megkülönböztetése elleni küzdelem: nemzeti és uniós felelősség az őshonos és nyelvi kisebbségek jogainak európai szintű, összehangoltabb garntálása irányába történő elköteleződését jelzi és egyben mérföldkőnek számít a külhoni magyar közösségek számára is. A dokumentum kidolgozásában jelentős szerepe volt Csáky Pál felvidéki európai parlamenti képviselőnek is.*

A külhoni magyarok szempontjából hasonlóan fontos a Nemzeti Kisebbségvédelmi Kezdeményezés (*Minority SafePack*), melyet 2017-ben az *Európai Nemzetiségek Föderatív Uniója* (FUEN) kezdeményezésére jegyzett be az Európai Bizottság (*Bizottság (EU) 2017/652 Határozata*). A kezdeményezés célja a nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek vé-

delme, az Unió kulturális és nyelvi sokszínűségének erősítése jogi aktusok elfogadásával. Az Európai Unió Törvényszékének a kezdeményezés bejegyzéséről szóló döntésével a NPKE külön *elemzésben* foglalkozott, ahogyan magával a *kezdeményezéssel* is. A MÁÉRT XVI. ülésének *záronyilatkozatában* *kiemelt törekvés-ként kezelik, hogy az anyaországban, a Kárpát-medencében és a diaszpórában aláírásukkal minél többen támogassák a kezdeményezést.* 1 123 422 támogatóval 2020. január 10. óta a *Nemzeti Kisebbségvédelmi Kezdeményezés* érvényes polgári kezdeményezés, melyet Magyarország 527 686 aláírással támogatott. Az EP 2020. decemberi kezdeményezést támogató állásfoglalása (2020/2846(RSP)) ellenére az *Európai Bizottság* (EB) elutasította, hogy jogalkotási javaslatot terjesszen elő az ügyben (*EB Sajtóközlemény, 2021. január 15.*).

A Magyar Országgyűlés 2021 április 28-ai plenáris ülésén fogadta el a Nemzeti összetartozás bizottsága által benyújtott *határozati javaslatot* a Minority SafePack támogatásáról.

Források:

- Bethlen Gábor Alap [honlapja](#)
- [A Bethlen Gábor Alapról szóló 2010. évi CLXXXII. törvény](#)
- [367/2010. \(XII. 30.\) Korm. rendelet a Bethlen Gábor Alapról szóló 2010. évi CLXXXII. törvény végrehajtásáról](#)
- [Magyar Nemzetpolitika – A nemzetpolitikai stratégia kerete c. stratégiai dokumentum végrehajtása, 2019.](#)
- Manzinger Krisztián: Konstruktív párbeszéd vagy párhuzamos monológok? Az Európai Parlament nemzetiségi vonatkozású tevékenysége 2014–2019 között In: [Kisebbségi Szemle, 2018/4](#)
- Bólya Boglárka: Európai parlamenti állásfoglalás született az őshonos kisebbségekről több mint egy évtizedes hallgatás után. In: [Európai Tükör, 2018/2.](#)
- Bethlen Gábor Alap Bizottsága: A magyar kultúráért és oktatásért című pályázati kiírás 49/2020 számú bizottsági határozat [mellékletei](#)
- Magyarország [2019](#), [2020](#), [2021](#). évi központi költségvetéséről szóló törvények